

Instytut Pamięci Narodowej - Wrocław

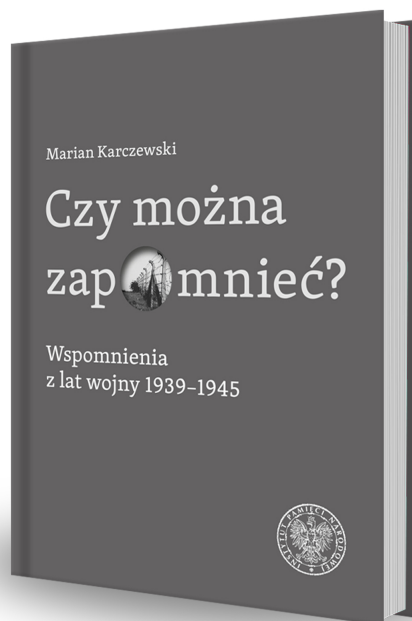
<https://wroclaw.ipn.gov.pl/wro/aktualnosci/152576,Promocja-ksiazki-Mariana-Karczewskiego-Czy-mozna-zapomniec-Wspomnienia-z-lat-woj.html>
27.04.2024, 11:54

Promocja książki Mariana Karczewskiego „Czy można zapomnieć? Wspomnienia z lat wojny 1939-1945” - Wrocław, 18 października 2021

Za nami spotkanie w Sali Wielkiej wrocławskiego ratusza poświęcone książce Mariana Karczewskiego „Czy można zapomnieć? Wspomnienia z lat wojny 1939-1945”, która ukazała się nakładem Wydawnictwa IPN. O książce dyskutowali prof. Włodzimierz Suleja, historyk z IPN oraz Stanisław Karczewski, b. marszałek Senatu RP, a prywatnie bratanek autora wspomnień. W tematykę wspomnień Karczewskiego wprowadził publiczność dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej.

Po ponad półwieczu Instytut Pamięci Narodowej oddał w ręce czytelników drugie wydanie wstrząsających wspomnień Mariana Karczewskiego z lat wojny, przy czym IPN przywrócił w nim fragmenty usunięte przez komunistyczną cenzurę w wydaniu pierwszym. Wspomnienia, których pełna, nieokrojona wersja ukazuje się w naszym wydawnictwie, powstały z wewnętrznej potrzeby dania świadectwa. Ich pojawienie się zapowiadały wcześniejsze próby, takie jak tekst w „Stolicy” z roku 1959, opisujący losy ostatniego transportu z Pawiaka. Tym wszakże, co najbardziej dręczyło konspiratora ze specjalnej grupy wywiadu AK, był problem zdrady. Szczególniej, bo związanej z osobą dowódcy siatki, Ludwikiem Kalksteinem. Człowiekiem, którego sam zobaczył tuż po aresztowaniu w zupełnie innej roli w gmachu gestapo przy ul. Szucha. Z Kalksteinem autor wspomnień widział się po roku 1945 trzykrotnie – szkoda, że refleksje, którymi po tych spotkaniach dzielił się z najbliższymi, nie zostały spisane.

Problem zdrady Ludwika Kalksteina poruszył dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN, który zabrał głos po krótkim przywitaniu wszystkich przybyłych przez Pawła Rozdżestwieńskiego, p.o. dyrektora Oddziału IPN we Wrocławiu. Jak powiedział dr Szpytma, Kalkstein, który wcześniej wchodził w skład wywiadu ZWZ-AK, po aresztowaniu

przez gestapo przypomniał sobie o swoich niemieckich korzeniach i poszedł na współpracę z Niemcami. Jego grupa przyczyniła się do aresztowania 30 czerwca 1943 r. gen. Stefana Roweckiego. Bilans działalności Kalksteina w okresie 1942-1943 to ponad 500 aresztowanych dowódców i współpracowników wywiadu Armii Krajowej.

Jednak mimo tej traumy zdrady, mimo cierpień, których Karczewski doznał od Niemców, mimo opisu rzeczy strasznych, nie ma w tej książce nienawiści, co podkreślił dr Szpytma.

- Karczewski jako 18-latek szukał możliwości zaangażowania się w konspirację, szukał sposobności, aby Polsce pomóc, mimo świadomości, co mu za to grozi. To jest coś niezwykle budującego. To jest wielkie marzenie i oczekiwanie, aby dzisiaj osoby mające tyle lat, co wówczas Marian Karczewski, pały taką miłością do naszej ojczyzny - podkreślił dr Mateusz Szpytma, zastępca prezesa IPN

Dr Mateusz Szpytma podziękował Stanisławowi Karczewskiemu za zainspirowanie Instytutu Pamięci Narodowej do powtórnego wydania pamiętników, a prof. Włodzimierzowi Sulei za ich opracowanie. Podczas spotkania prof. Włodzimierz Suleja i marszałek Stanisław Karczewski przybliżyli słuchaczom postać Mariana Karczewskiego oraz omówili zagadnienia związane z trudem, który włożyli w opracowanie pamiętników Karczewskiego.

Stanisław Karczewski podziękował Instytutowi Pamięci Narodowej za wydanie wspomnień stryja, a szczególnie prof. Włodzimierzowi Sulei za kilkuletnią współpracę.

- Bardzo zachęcam do przeczytania tej książki, która poza tymi walorami osobistymi ma walory również historyczne - mówił Stanisław Karczewski.

Stanisław Karczewski opowiedział o ingerencji cenzury w pierwsze wydanie pamiętników. Interesujące jest to, jakie fragmenty cenzor uznał za niebezpieczne - w pierwszej kolejności wycięte zostały wszelkie odwołania do Boga, cenzor nie przepuścił również opisów miłości do rodziny, do rodziców. Usunął wszystko, co dotyczyło Rosji - w dobrym czy złym kontekście, czy też bez żadnego kontekstu - wszystko zostało wycięte. Na wszelki wypadek.

W rozmowie ponownie przewinął się wątek Kalksteina, którego zdrada bardzo mocno uderzyła Mariana Karczewskiego.

- Kalkstein dla niego był wzorem i autorytetem. To było coś potwornego dla młodego Mariana Karczewskiego. Jego największy przyjaciel, jego przewodnik życiowy zdradził - opowiadał Stanisław Karczewski.

Dr Katarzyna Pawlak-Weiss, p.o. naczelnika Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN we Wrocławiu, przybliżyła uczestnikom spotkania warunki transportu więźniów z Pawiaka do Gross-Rosen oraz warunki ich egzystencji w obozie głównym i licznych jego filiach rozrzuconych po całym Dolnym Śląsku. Przypomniała o niewolniczej pracy ponad siły, która w wielu przypadkach kończyła się śmiercią.

Marian Karczewski (1921-1993) dzieciństwo i młodość spędził w Zawiszynie, gdzie zastała go wojna. Wrześniowy exodus 1939 r., a następnie czas konspiracji, niemieckiego więzienia i pobytu w hitlerowskich obozach (Gross-Rosen na Dolnym Śląsku, Dora i Bergen-Belsen) opisał w swych znakomitych literacko pamiętnikach.

[Więcej o książce Mariana Karczewskiego](#)

Dr Katarzyna Pawlak-Weiss przybliżyła zagadnienie pobytu więźniów z Pawliaka w obozie Gross-Rosen.

Promocja książki Mariana Karczewskiego „Czy można zapomnieć? Wspomnienia z lat wojny 1939-1945” we Wrocławiu

Promocja książki Mariana Karczewskiego „Czy można zapomnieć? Wspomnienia z lat wojny 1939-1945” we Wrocławiu

Po spotkaniu Stanisław Karczewski podpisywał chętnym książkę Mariana Karczewskiego „Czy można zapomnieć? Wspomnienia z lat wojny 1939-1945”